

På embeds vegne. Kilder til dansk forvaltningshistorie 1750-1920. Red. ERIK NØRR og KARL PEDER PEDERSEN. Selskabet til Udgivelse af Kilder til Dansk Historie. Udgivet som Studie 9 i serien Stat - Forvaltning - Samfund. 463 s. ill. Kr. 225 indtil 1/4 1999. Derefter kr. 275

På sit årsmøde 1991 besluttede Kildeskriftselskabet at forsøge mere selektive udgivelser, der kunne fungere som en form for nøgle til benyttelse af kildegrupper, der eksisterede i så store mængder, at en komplet eller udtømmende udgivelse ikke kan komme på tale. Den foreliggende publikation udspringer af det forvaltningshistoriske projekt Stat - Forvaltning - Samfund, hvoraf følger, at de valgte kildegrupper er knyttet til dette projekt og dets deltageres forskningsområder og -interesser. Ialt er medtaget 103 kildetyper, som repræsenterer administrative kilder fra central-, regional- og lokaladministration. Margit Mogensen gennemgår centraladministrationen generelt samt folketællinger, Karl-Erik Frandsen Jordebøger og matrikler, Karl Peder Pedersen Amtsforvaltningen, Claus Rafner skatteforvaltningen, Ole Degn først toldforvaltningen og siden kirkeforvaltningen, Grethe Ilsøe rets-, politi- og fængselsforvaltningen, Erik Nørr skoleforvaltningen, Inge Bundsgaard og Erik Nørr fattigvæsenet og socialforvaltningen, Jørgen Mikkelsen sundhedsforvaltningen. Store og vigtige områder er udeladt, bl.a. den militære administration, udenrigstjenesten og Kommercekollegiet, hvilket vel både skyldes afhængigheden af det forvaltningshistoriske projekts emner og så et ønske om at vælge de kilder, hvor administrationen har direkte forbindelse til borgeren. Et stramt skema er fulgt konsekvent hele bogen igennem: kort præsentation af kildetyper, transkription af et eksempel, kommentarer til eksemplet med f.eks. forklaringer af specielle ord og vendinger, henvisninger til lovgrundlaget i form af forordninger, love, reskripter og bekendtgørelser, forslag til anvendelsesmuligheder, og sluttelig oplysning om hvor kildetyper findes. Desuden er der til hver kildegruppe kortfattede litteraturhenvisninger. Man fornemmer, at forfatterne har udvalgt eksempler, som er typiske og alligevel rummer en historie eller eksotisk kryderi. Hvad siger man til »Søe Cadet Schwartz, hvis Fader paa hans Døds Seng har aabenbaret at være af gammel Preussisk adelig Familie..« og som nu med held ansøger om at blive naturaliseret som dansk adel. Der gemmer sig mange gode historier her.

Lad det være sagt med det samme, at dette er en rigtig nyttig, særdeles kompetent gennemført og meget inspirerende bog, som ydermere sælges til rimelig pris. Jeg har selv læst den med stor fornøjelse og nytte, og både amatører og professionelle, der beskæftiger sig med arkivstudier i denne periode af Danmarks-historien, kan benytte værket med fordel. En helt speciel målgruppe er den studerende på sidste del i jagt på et specialeemne, som her vil kunne findes til overflod. Anbefales varmt.

Dan H. Andersen

EMANUELA BARELLAI: En dansk diplomat i Italien i 1800-tallet. Herman Schubart og Elise Wieling. Udgiverselskabet for Historisk Samfund for Fyns Stift, Odense 1998. I kommission hos Odense Universitetsforlag. 80 s., ill., kr. 118.

Baron Herman Schubart (1756-1832) var oprindelig officer, mens hans senere diplomatiske karriere førte ham til Dresden, Haag - hvor han blev gift med Jacoba Elisabeth Wieling - Madrid, og fra 1802 som gesandt til Napoli, året efter